

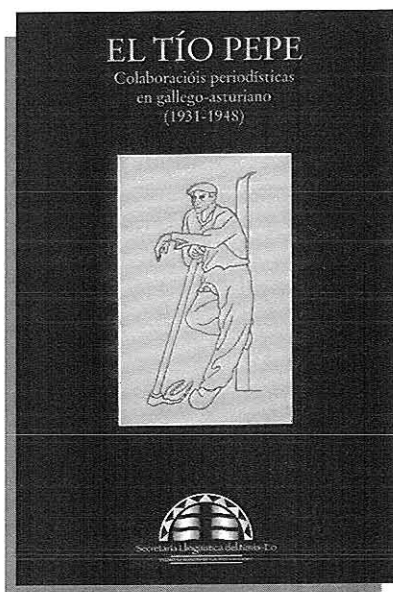
Llibros

EL TÍO PEPE

- Autor: Alejandro Sela.
- Colección Os Llibros d'Entrambasaguas nº 3, Academia de la Llingua, Secretaría Llingüística del Navia-Eo, 2000.
- 62 páxinas.

Subtitulada *Colaboracións periódicas en gallego-asturiano* (1931-1948), nesta obra axúntanse os escritos qu'Alejandro Sela (Vilavede, 1911-Navia, 1982) col pseudónimo de «El tío Pepe», publicou nel periódico *El Aldeano* de Castripol a empezos dos anos trenta, máis outros dous, ún publicao en 1948 nel periódico de

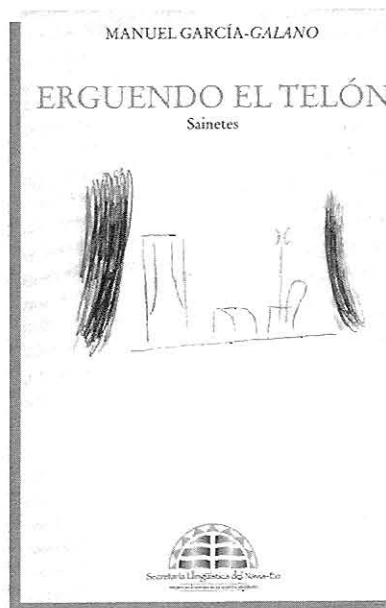

Ribadeo *Las Riberas del Eo* y outro inédito, pinta qu'inacabao.

Nesta edición axéitanse os sous escritos –como cuase todos os textos periódicos del época, chíos d'erratas y vacilacións ortográficas– a us criterios máis contemporáneos. Así y todo, como señala el autor da edición, Xosé Miguel Suárez Fernández, os escritos d'un Alejandro Sela que daquela nun tía máis de vinte anos, son úa mostra ben guapa y interesante dos empezos da lliteratura en gallego-asturiano.

Nas súas colaboracións, Sela fía como se fora un veyo, «El tío Pepe», y aprofitaba pra falar d'asuntos como os esfoyóis, a matanza, el antroido... , pero tamén das convencións sociais, dos costumes, da chegada de modas novas... pintando d'este xeito un cuadro del qu'era a sociedad tradicional

d'entoncias y, al tempo, reflexando a fala da marina castripoleña d'aquellos anos. Como ha comprobar el llector avisao, esta obría vén a darye outro puxoncin á recuperación da tradición escrita del gallego-asturiano.

ERGUENDO EL TELÓN. SAINETES

- Autor: Manuel García-Galano.
- Colección Os Llibros d'Entrambasaguas nº 4, Academia de la Llingua, Secretaría Llingüística del Navia-Eo, 2000.
- 101 páxinas.

¿Qué se pode dicir máis de Manolo Galano? Mantuvo vivo el cultivo lliterario da nosa fala nus anos malos condo naide lo fía, siguiu cua tradición teatral tapiega animando, dirixindo y escribindo obras pra poñer en Tapia y en toda Asturias, valiu d'exemplo y referente á xente nova qu'empezou nestos anos a interesarse pola recuperación del gallego-asturiano y, por se fora pouco, escribe nas páxinas d'esta revista úas colaboracións col pouso da esperiencia, del saber fer y, cómo non, con esos toques d'humor que tan axeitín y tan ben manexa.

Despóis dos sous *Mareaxes tapiegos* (1993), unde axuntaba a súa produción teatral, neste libro recoye outros sainetes que fora escribindo dende entoncias pr'acó: «El dieiro bon compañeiro», «Estruñóis da vida», «A rebelión del gado», «As patacas» y «Nun m'escuita el meu home». Con *Erguendo el telón*, Manuel García-Galano nun vai defraudar a os llectores y llectoras que buscan pasar un

bocadín entretido llando –sintindo– esas palabras y esos personaxes que conocen y que fain encherse as salas sempre que se pon dalgúa obra de teatro na nosa fala.

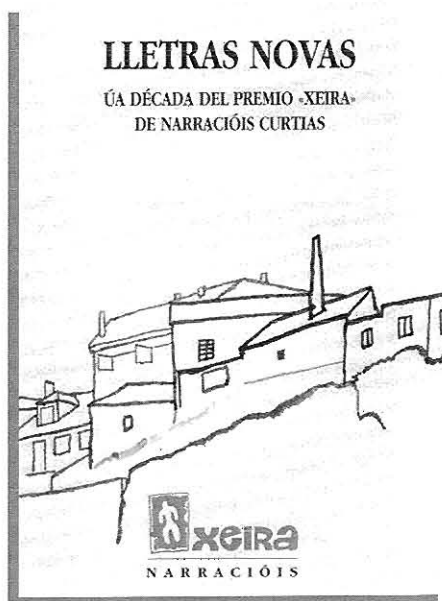

LLETRAS NOVAS. ÚA DÉCADA DEL PREMIO «XEIRA» DE NARRACIÓIS CURTIAS

- Varios autores.
- Colección Xeira narracións nº 3, Xeira, 2000.
- 183 páxinas.

Cúmprese xa dez edicións del Premio «Xeira» de narracións curtias y, pola mor d'eso, sácanse agora á luz os relatos ganadores de todas ellas. Son once en total, por darse un ano ex aequo. Tán autores novos y autores xa veteranos, todos xuntos fendo lliteratura y trabayando por recuperar y dignificar el noso patrimonio llingüístico: dende os que llevan máis tempo escribindo –Manuel García-Galano, Alejandro Antúñez, Jacinto Díaz– hasta as fornadas novas –José Manuel Martínez Castro, Fredo de Carbexa, Rafael Cascudo, Emma Méndez, Xaviel Vilareyo, Mª José Fraga–, muitos d'ellos conocidos a través d'ENTRAMBASAGUAS.

Al cabo, é un bon resume d'estos dez anos. Como ben se diz na introducción del llibro, quén nos dera qu'houbiera máis d'aquí a outros dez anos, porque ese iba ser el miyor señal de qu'a nosa fala sigue tendo quen la escriba y la alloumiñe.

Investigación

Nel nº 75 de *Lletres Asturianas*, boletín del Academia de la Llingua Asturiana, publicanse dous artigos qu'estudian aspectos que tein que ver col gallego-asturiano.

El primeiro d'ellos é «Bases pra úa valorización sociolingüística en Asturias. El Navia-Eo», del que son autores Benxamín Méndez y Fredo de Carbebe. Tando cridos de qu'as llinguas locais poden ter un papel ben importante nos procesos de desarrollo local, estos dous xeógrafos investigan a percepción que da nosa fala tein os conceyos, as asociaciós culturales y os empresarios del Navia-Eo, axentes fundamentais os tres en cualquier intento de sacalla dos seus usos informales y fella funcionar nos ámbitos formales qu'hasta agora ye taban vedaos. Espóinse os resultados das encuestas feitas polos autores, al tempo que propóin úa estratexa operativa pra llograr úa valorización da fala del Navia-Eo, y diseñan as medidas d'acción correspondentes.

Propiamente filolóxico é el artículo «Primeiros usos escritos de -Y- < -IJ-, -CL-, -GL- en gallego-asturiano», de Xosé Miguel Suárez Fernández, unde se defende el caracter autóctono d'ese sonido na mayor parte da zona unde se fala el gallego-asturiano. Ademáis dos datos de campo, el autor básase na presencia da lletra y *grega* pra reflexar ese sonido en toda a tradición escrita na nosa fala. Refuga, entoncias, a explicación que dan dalgús estudiosos gallegos de que se trata d'un fenómeno de yeísmo moderno.

Tamén hai que reseñar a publicación d'un artículo breve en gallego-asturiano nel nº 9 da revista *Asturies*. *Memoria encesa d'un país*, publicada pol Colectivo d'Estudios Etnográficos Belenos. Trátase de «Pezas d'hurro nun cabazo de Siare (Castripol)», de Xabiel G. Menéndez y Xosé M. Suárez Fernández, unde se dá noticia da existencia d'un hurro núa zona como a da veira da Ría del Eo na que nun había datos da presencia d'este tipo de construcciós.

Enseño

Neste curso escolar 2000/2001 existe el asignatura optativa de gallego-asturiano nas escolas de Navia, Tapia, Grandas, Os Vilares (Ibias) y nas escolas rurales agrupadas d'Eilao-Sarceda, Villayón y Castripol. Resta que se brinde esta posibilidá —despóis d'úa húa campaña de promoción y información— a os nenos y nenas das escolas de Bual, San Antolín (Ibias), A Veiga, Xarrio (Cuaña), A Caridá, Taramunde, Os Ozcos y as escolas rurales agrupadas de Piantón (Ría del Eo) y El Toural-Berducedo (Allande)

Revistas

A revista *El vixato*, editada en Barres pola asociación cultural castripoleña «El Teixo», xa vai pol nº 5. Subtitulada «a revista da terra da fala», recoye nas súas páxinas informacións locais, artigos sobre música tradicional, cocía, xogos, tradicións, poesía y, sobre todo, ben de crítica y bon humor. Arromendando el que dicen nún dos seus editoriales, podemos dicirles que «nun hai quen vos pare».

Música

Volven os *Ermaos del herba seca*. Despóis d'entornar el varal, agora vólvenlo erguer nel CD «Erguemos el varal». El músico caridexo A. R. Berdiales, d'esta volta acompaña pola guitarra de José Bulnes y el harmóni-

ca de Suso Sanjurjo, col mesmo humor de sempre y tamén cua mesma marcha, sigue os camiós abertos nel CD anterior con cancións unde se tocan todos os palos: heavy, blues, rock'n roll, pop, música electrónica... «El bolo y el neto», «A matanza blues», «Nía», «Hai qu'ir llabrar», «Todo eso tócolo eu», «Sácateme d'ei», «Aquella rubia rizosa», «Jía, Jía, ven ei Porcía», «Esmorecido al ameicer», úa versión de «Chiquilla», de *Seguridad Social*, titulada «Xata», y hasta cachos de grabaciós divertidos en plan *jam session* tolla.

«Tou aquí por afición, como tu, pra componer. Nun vivo d'ello nin quero ser nin más que tu nin el miyor. Solo quero qu'a xente poda ouguir as paranoias que vamos fer estos dous y eu. Por qué t'empañas en competir, sacarnos fallos de cualquier llao, que se nun canto, que se nun toco, ¡bala, neno!, vei al carayo». Esto é un fragmento de «Todo eso tócolo eu», por se daquén nun sabe de qué vai *Ermaos del herba seca*. Contactos: Ángel Berdiales (985637407). Páxina web: www.geocities.com/arberdiales.

Premio XEIRA

Entregóuse el pasao 23 de decembre el X Premio «Xeira» de Narraciós curtias á franquía Mª José Fraga González pol relato titulado «Col tempo nos ocos». A ganadora, nacida nel lugar del Franco, é profesora del Instituto de Navia.

Nel acto presentáronse os libros *Lletras novas* y *Xunta de mitos*, ademáis de ferse un reconocimiento público por parte de Xeira a os ganadores das dez primeiras edicións del premio literario que promove esta asociación cultural.

Nun salón de sesiós del Conceyo del Franco chen, cua asistencia de ben autoridades y alcaldes del occidente, el acto zarróuse cua actuación musical del grupo taramundés *Os Muricegos*.